

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

III. De distinctione peccatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

RESOLUTIO I. *Peccata distinguuntur specie ratione objectorum.* ITA loquitur S. Thomas 1.2. *quæst. 72. art. 1. & probat in arg. sed contra, quia peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei, sed dicta, vel facta, vel concupita, cum sint actus, distinguuntur specie secundum diversa objecta, ergo, &c.*

Notandum autem 1. ex corpore articuli, hoc debere intelligi de peccato, ut est actus voluntatis, non verò ut est quædam deordinatio: quia priori modo comparatur per se ad peccantem, qui intendit talem actum voluntarium exercere, in tali materia, posteriori verò per accidens, eo quòd nullus intendens ad malum operatur, at manifestum est unumquodque consequi speciem, secundum id quod est per se, non autem secundum id quod est per accidens, quia quæ sunt per accidens, sunt extra rationem speciei.

Hinc autem apertè colligi potest, ex mente S. Thomæ formale peccati commissionis consistere, in ordine positivo ad objectum rationi dissonum, non autem in privatione rectitudinis debitæ. Cum enim res qualibet, per id formaliter constituatur in esse specifico, per quod ab aliis specie distinguitur, si peccata specie distinguuntur, per ordinem ad objecta, consequens est ut per eundem etiam ordinem in esse specifico constituentur.

*Notandum 2. Dubitari posse, an specifica peccatorum distinctio aliunde sumatur, quàm ab objecto. Respondeo 1. dici posse, eam etiam sumi à fine, quia ut monet S. Doctor *art. citato ad 1.* Finis principaliter habet rationem boni, & ideo comparatur ad actum voluntatis, sicut objectum: unde in idem redit, quod peccata differant secundum objecta, vel secundum fines.*

Respondeo 2. Propriè loquendo, peccata non distinguuntur specie, per ordinem ad praecepta diversa, cum sufficienter specificentur ab objectis. Dici tamen posset, ex distinctione praeceptorum interdum colligi diversitatem specificam peccatorum, nempe quando praecepta sunt formaliter distincta, non autem si tantum materialiter distincta sint. Dicuntur enim praecepta formaliter distincta, quae respiciunt honestates distinctas, materialiter vero, quae circa eandem honestatem versantur.

Unde colligitur: Furtum per se loquendo, in ratione furti, non esse nisi unum specie peccatum, esto lege divina, & humana prohibeatur: quia utraque lex ex eodem motivo furtum prohibet, quatenus nempe habet talem disconvenientiam cum convictu humano. 2. Furtum in loco sacro patratum, habere duas malitias specie distinctas, alteram furti, ob dictam rationem, alteram sacrilegii, quatenus continet irreverentiam divini cultus, propter quam ejusmodi furtum lege Ecclesiastica prohibitum est. Unde cum in confessione omnes peccatorum species sint declaranda, qui aliquid in loco sacro furatus est, ejusmodi circumstantiam confiteri debet.

Respondeo 3. Interdum circumstantiam dare novam speciem peccati, actui malo, nimirum illam quae infert specialem ordinem difformitatis ad rectam rationem, ut tradit S. Doctor 1.2. *quest. 13. art. 10.* Quod ut intelligas, *Nota ex art. 11.* aliquas esse circumstantias, quae non habent ordinem ad rationem prohibentem, nisi supposita actus malitia, per ordinem ad objectum, quomodo non prohibetur quantitas furti, nisi quia furtum ipsum malum est. Aliae vero sunt circumstantiae quae ex se, & independenter à malitia actus, habent ordinem disconvenientiae ad rationem, ut cum quis mentitur, ex intentione furandi: furtum enim ex se, & independenter à mendacio malum est, recta quoque rationi repugnans. Circumstantiae ergo posterioris istius generis novam inducunt spe-

speciem peccati, cum priores speciem non mutant, sed malitiam, quam actus aliunde habet, aggravent, aut minuant.

Dices. furari aliquid in loco sacro, est circumstantia addens novam peccati speciem, ex communi sententia; at talis circumstantia non habet specialem ordinem ad rationem prohibentem, sicut neque quantitas furti: si quidem accipere rem alienam in loco sacro, non est malum, nisi quia malum est rem alienam accipere: quemadmodum non nisi propter eandem rationem, malum est rem alienam accipere in magna quantitate. *Respondet* negando minorem, est enim manifestum discrimen inter duas illas circumstantias, quia etsi per impossibile furtum non esset malum, esset tamen malum, & rationi contrarium loco sacro injuriam inferre, quæ est circumstantia furti sacrilegi; at non esset malum, in ea hypothese impossibili, rem alienam in magna quantitate accipere.

RESOLUTIO II. *Peccata dividi solent in carnalia, & spiritualia.*] DE hac divisione agit S. Thomas 1. 2. *quest.* 72. *art.* 2. ubi *notat*, ea peccata quæ perficiuntur in delectatione spirituali, vocari peccata spiritualia; quæ verò perficiuntur in delectatione carnali, cujuscumque sunt gula, & luxuria, vocari peccata carnalia.

Nec refert, quòd omnia peccata dici possint opera carnis, ut colligitur ex Paulo *Gal.* 5. non enim sensus est, quòd omnia perficiantur in delectatione carnali, sed quòd procedant ab homine, secundum carnem vivente; seu quia ex sensu carnali aliquo modo initium habent, ut notatur in *resp.* ad 1.

Porro quia deinceps in hac Idea non se offeret commodior occasio agendi de peccato luxuriæ, operæ pretium est quædam hinc de eo observare, ex multis quæ fusiùs traduntur à S. Doctore 2. 2. *quest.* 153. & 154.

Observandum itaque 1. materiam primariam luxuriæ

riæ esse voluptates venereas, secundariam verò excessum cujuslibet rei sensibus grata. Posse tamen actum venereum esse licitum, si nimirum debito modo & ordine fiat, secundum quod est conveniens ad finem generationis humanæ; non autem si talis modus & ordo prætermittatur, qui non nisi inter conjugatos servari potest.

Observandum 2. Luxuriam meritò reponi inter vitia capitalia, eo quòd finem habet maximè expetitum, nempe veneream voluptatem, cujus appetitu homines moventur ad multa peccata committenda; filias verò luxuriæ esse cæcitatem mentis, inconsiderationem, præcipitationem, inconstantiam, amorem sui, odium Dei, affectum præsentis sæculi, & horrorem futuri.

Observandum 3. Communiter assignari sex species luxuriæ, quarum 1. Dicitur fornicatio simplex, quæ est soluti, cum soluta. 2. Adulterium, quod habet locum, quando uterque, vel alter est conjugatus. 3. Incestus, quando res habetur cum consanguinea, vel affini. 4. Stuprum, quo virgo violatur. 5. Raptus, cum persona aliqua libidinis causa vi abducitur. Et 6. Peccatum contra naturam, quod contingit quando pervertitur ordo quem natura postulat, ut possit sequi generatio, ex actu venereo.

Observandum 4. Simplicem fornicationem esse peccatum mortale, ut patet, tum ex Paulo *ad Galat.* 5. ubi ait, eos qui fornicantur, aliaque ejusque peccata perpetrant, regnum Dei non consequuturos. Tum quia fornicatio simplex vergit in nocuum proli ex ea nascituræ, cum ad educationem hominis non modo requiratur cura matris à qua nutriatur, sed etiam & maximè cura patris, à quo est instruendus, & defendendus: adeoque inter patrem, & matrem necessarium sit vinculum diuturnum & insolubile, per legitimum matrimonium. Nec refert, quod fornicator interdum provideat proli de educatione, hoc enim est per accidens, quia extra matrimonium,

monium, non potest per se loquendo, & ut plurimum haberi sufficiens cura prolis. Et alias sequeretur pauperes peccare fornicando, non autem divites, eo quod isti commodè consulere possunt educationi prolis, non illi.

Observandum 5. Oscula fieri posse ex triplici fine. 1. Ex honesta amicitia. 2. Ob delectationem sensibilem secundum tactum, quæ iis inseparabiliter conjuncta est. 3. Ob delectationem veneream, seu animo fruendi delectatione alicujus actus libidinosi, per imaginationem representati, ac si verè esset præsens. Et quidem oscula primi generis non sunt peccata, etsi conjuncta sint cum aliqua commotione, & delectatione. modo habeatur ratio decetæ, & vitetur scandalum. Quia cum sint ex se res indifferentes, quibus homo potest bene, aut malè uti, si in finem honestum referantur, sunt honesta & licita. Oscula verò secundi generis sunt ex se venialia; quia cum usurantur ob delectationem sensibilem, carent debito fine: non tamen speculativè loquendo, videntur mortalia; cum enim ea quæ ex causa honesta usurpantur non sint mala, esto delectationem quandam sensibilem inseparabiliter adjunctam habeant; incredibile videtur ea esse mortaliter mala, quando præcisè propter hujusmodi delectationem assumuntur. In praxi tamen valde sunt periculosa, eo quod facilis est transitus à delectatione sensibili: ad veneream; præsertim agendo de osculis quæ sæpius, & cum mora ori infiguntur. Quare ex communi sententia, ejusmodi oscula ob delectationem sensibilem facta, sub mortali caveri debent. Oscula denique tertii generis sunt ex se peccata mortalia; quia cum delectatio venerea sit mortaliter mala, quæ ad eam excitandam usurpantur eandem malitiam participant.

Observandum 6. Tactum partis omnino inhonestæ, si fiat ex causa necessaria, non esse peccatum, etsi inde sequatur turpis commotio, vel etiam pollutio,

modo consensus absit. Esse verò peccatum mortale, si fiat ex intentione delectationis venereæ, ut ex dictis intelligitur. Et etiam si fiat ob solam delectationem sensus, quia hæc in tactibus inhonestis, saltem in praxi, à delectatione libidinosa separari non potest. Quamquam probabilius existimem, peccari solum venialiter, si quis raptim se, vel alium ejusdem sexus inhonestè tangat, ex sola levitate, aut curiositate; modo non adit periculum consentiendi in turpem delectationem, aut excitandi pollutionem in se, vel in alio.

Quòd verò attinet ad tactum partis honestæ, dicendum 1. Eum nullo modo esse peccatum, si fiat ex causa honesta, et si delectationem sensibilem adjunctam habeat 2. Eum non esse per se loquendo nisi veniale peccatum, et si fiat ob delectationem sensibilem ei necessario adjunctam; ut si alicujus manus aut facies contrectetur ob delectationem, quæ ex ejus molli tudine, levitate, & temperata caliditate percipitur. Quia aliàs dicendum esset, eum etiam peccare mortaliter, qui propriam manum contrectat, advertens se delectationem aliquam sensibilem, secundum qualitates tactiles inde percipere, quod sanè durissimum est, & à communi piorum sensu abhorrens. Prædicti tamen tactus facti ob solam delectationem sensibilem, sine alia rationabili causa eos honestante, dimittendi sunt sub mortali, quando periculum est ne adducant delectationem veneream. Porro quæ de osculis, & tactibus inhonestis dicta sunt, ad aspectus rerum turpium facillè applicari possunt.

Observandum 7. Pollutionem directè & per se voluntariam, esse peccatum mortale, ut patet rum ex 1. Cor. 6. ubi dicitur fornicarios, adulteros, molles, &c. ad regnum Dei non admittendos: ibi enim per molles intelliguntur, qui delectationis venereæ causa, extra concubitum pollutionem procurant, quorum proinde peccatum dicitur molles. Tum quia actus ille

ille multò magis vergit in detrimentum prolis, quàm fornicatio, cum ita fiat, ut non possit ex eo sequi generatio. Quare cum fornicatio sit peccatum mortale, dubitari non potest, quin ipsa pollutio directè, & per se voluntaria deformitatem mortale, eamq; graviorè per se loquendo contineat.

Observandum 8. Pollutionem non esse culpabilem, quando præter intentionem, & sine periculo consensus, sequitur ex causa honesta, quæ sine aliquo incommodo prætermitti non potest, etsi prævideatur inde sequutura. Unde non tenetur ex equo descendere, & pedibus iter facere, qui ex equitatione ad pollutionem provocari solet. Talis enim effectus non censetur tunc voluntarius, sed tantum permixtus, maioris boni gratia. Licet autem pollutio sit culpabilis, quando oritur ex causa aliunde mala, ex qua prævisa est secutura, si tamen ejusmodi causa suum proprium finem, & commodum habet, pollutio inde secuta non imputatur ad culpam mortalem, sed ad venialem duntaxat. Unde etsi quis peccet mortaliter, ex gulæ affectu ultra modum comedendo & bibendo, non tamen, quatenus præter intentionem, pollutio ex tali intemperantia sequitur. Quia scilicet, causa illa non dirigitur ex intentione operantis, ad ejusmodi effectum, ut supponimus, neque ipsa nisi valde remotè ex natura sua, ad eum disponit. Aliunde verò pollutio non est ex se res mala, ut vel ex eo patet, quia si esset, non liceret eam ex causa honesta permittere, sicut non licet permittere in se homicidium. Quare etsi sub peccato mortali, vitanda sit causa, ex qua homicidium prævidetur secuturum, non tamen ea ex qua pollutio prævidetur secutura, quatenus talis est.

Observandum 9. Pollutionem quæ in somnis contingit, non esse secundum se malam, siue tota contingat, antequam quis experge fiat, siue incepta tantum sit in somno, & in vigilia perficiatur; quia etiam hoc, posteriori modo censetur involuntaria,

nec sine gravi incommodo impediri potest. Esse vero peccatum mortale 1. Si quis in vigilia aliquid faciat ex intentione, ut pollutio in somnis contingat. 2. Si expergefactus postquam incepta est, in eam ex plena deliberatione consentiat, etsi ei non coopere-
tur. 3. Si gaudeat de ea quæ in somnis omnino contingit, ob delectationem veneream inde perceptam; non autem si de illa gaudeat, quia ad sanitatem, vel ad sedandas tentationes conducit. Quæ etiam de causa licitum est, simplici affectu desiderare, ut in somnis contingat pollutio, per causas naturales; etsi nunquam liceat eam desiderare efficaciter, ita scilicet ut quis ex vi talis desiderii, ad illam disponatur, & provocetur.

RESOLUTIO III. *Peccata dividi etiam solent in peccata contra Deum; contra proximum, & contra seipsum. Item in peccata cordis, oris, & operis.* Circa priorem divisionem de qua agitur *art. 4. Nota 1.* Peccata omnia aliquo sensu esse contra Deum, & contra ipsum peccantem: contra Deum quidem, quia omnia repugnant illius legi, ut patet tum ex definitione peccati *cap. 1.* Allata, tum quia non tantum Deus jubet, ut homo se habeat ordinatè erga ipsum, sed etiam erga proximum, & erga se. Contra ipsum vero peccantem, quia omne peccatum est malum quoddam ipsius peccantis, cum ipsius rationi adver-
setur.

Nota 2. Speciali quadam ratione aliqua peccata esse contra Deum, alia contra proximum, alia contra ipsum peccantem. Quia enim quædam virtutes nos rectè ordinant erga Deum, ut fides, spes, charitas; alia erga proximum, ut iustitia; alia erga nos ipsos, ut temperantia, & fortitudo; hinc fit ut peccata quæ repugnant virtutibus primi generis, dicantur contra Deum; quæ virtutibus secundi generis, contra proximum, quæ verò virtutibus tertii generis, contra ipsum peccantem.

Nota 3. Divisionem illam esse adequatam, & in-
clu-

cludere omnia peccata ; homo enim tribus tantum modis ordinari potest , nempe vel ad Deum , quia Dei est ; vel ad proximum , quatenus est animal sociale : vel ad seipsum , quia est animal rationale . Imò si homo esset naturaliter animal solitarium , sufficeret duplex ordo , nempe ad Deum , & ad seipsum , adeoq ; divisio peccatorum in peccata contra Deum , vel contra seipsum esset adæquata.

Nota 4. Prædictam divisionem esse generis in species ; cum enim sumatur per ordinem ad virtutes quibus homo ordinatur ad Deum , ad proximum , & ad seipsum illæ vero distinguantur specie inter se , hinc sequitur peccata iis opposita , inter se specie distingui.

Circa posteriorem divisionem , *Notandum 1. ex art. 7.* Eam non esse secundum varias species completas , sed secundum diversos gradus peccati , in eadē specie : sicut enim prius jaciuntur fundamenta , & eriguntur parietes , quàm ædificatio domus completa sit , ita peccatum primò inchoatur , & veluti fundatur in corde , deinde in ore augmentum capit , ac tandem completur in opere : quatenus etsi peccatum mortale in corde , seu in consensu interno perfici possit , dicitur tamen consummari in opere externo , quia ex se ad illud tendit , ibique sistit.

Notandum 2. Prædictam divisionem aliter sumi posse , ut nimirum peccatum cordis dicatur illud , quod ex natura sua consummatur in corde , ut infidelitas , & odium : peccatum oris , quod ex se in ore perficitur , ut blasphemia , & contumelia . Peccatum vero operis illud sit , quod ex natura sua perficitur in potentiis externis , qualia sunt homicidium , furtum , &c.

Notandum 3. Illud esse discrimen inter peccata , iis duobus modis sumpta , quod peccatum cordis , oris , & operis juxta primum sensum , non facit tres peccati species , sed tantum tres gradus , aut partes ex quibus unum peccatum integratur , ut patet in eo

qui interius consentit in fornicationem, verbisque mentem suam declarat, & opere complet. At juxta posteriorem sensum, peccatum cordis specie distinguitur à peccatis oris, & operis, hæcque ab illo, & inter se, ut docet S. Thomas 3. p. quæst. 90. art. 3. ad 1. Cujus ratio est, quia priori modo est unum tantum specie objectum, in genere moris, adeoque eadem difformitas in peccato cordis, oris, & operis: posteriori vero, sunt tria objecta specie distincta, totidemque difformitates seu dissonantiæ cum recta ratione.

RESOLUTIO IV. *Alia est divisio peccati, in peccatum commissionis, & omissionis.*] DE hac agit S. Doctor art. 6. ubi docet 1. Commissionem, & omissionem si spectentur materialiter, seu in genere naturæ differre inter se specie, latè tamen loquendo de specie, secundum quod negatio vel privatio speciem habere potest. Si commissio, & ommissio spectentur formaliter in ordine ad finem, & objectum proprium, non differre specie, quia ad idem ordinantur, & ex eodem motivo procedunt. Avarus enim ad congregandam pecuniam, & aliena rapit, & non dat ea quæ dare debet: & similiter intemperans, ut gulæ satisfaciatur, & superflua comedit, & jejunia debita prætermittit.

Hic locus difficilis est, quia probabilius videtur peccata commissionis, & omissionis inter se specie differre, ut tradit ipsemet Doctor Angelicus 2. 2. quæst. 79. art. 2. Siquidem peccatum commissionis non tantum materialiter, sed etiam formaliter est aliquid positivum, ex dictis cap. 1. peccatum autem omissionis est mera privatio actus debiti, at ens positivum, & privatio distinguuntur specie, ergo, &c. Confirmatur, nam peccatum commissionis habet positivam repugnantiam cum recta ratione, peccatum vero omissionis privativam duntaxat, atque adeo distinctam specie, at specifica distinctio peccatorum sumi solet, ex distincta specie

cie repugnantia cum recta ratione, seu cum virtute.

Unde collige 1. Peccata commissionis, & omissionis specie distingui, quando opponuntur diversis virtutibus, ut patet in homicidio, & omissione sacri, quorū illud repugnat iustitiæ, hæc religioni. 2. Etiam distingui specie, quando eidem virtuti opponuntur, ut contingit in sacrilega Missæ celebratione, & omissione sacri, quæ religioni repugnant.

Quæri hic potest, an divisio peccati in commissionem, & omissionem sit adæquata. Respondent aliqui negativè, quia putant voluntatem interdum conari ad ponendam volitionem malam, nec tamen eam ponere, talem autem conatum esse peccatum, non quidem commissionis, cum non sit actus, nec omissionis, cum non repugnet præcepto affirmativo.

Verum sententia opposita est communis & tenenda, quia omne peccatum est prævaricatio legis: at duobus tantum modis quis legem transgreditur vel quia facit quod lex prohibet, vel quia non facit, quod lex præcipit, sicque non potest peccare, nisi aut per omissionem, aut per commissionem. Neque admit-tendus est conatus aliquis in voluntate, qui non sit actus, quia cum sit entitas realis, & vitalis ab ea elicit, nihil aliud esse potest quàm, quidam illius actus. Unde conari ad volendum, aut nolendum, idem est ac velle, aut nolle, seu producere volitionem, aut nolitionem: ac proinde repugnat, quod voluntas conetur ad producendam volitionem, & non velit. An autem possit dari pura omisio, dictum est præcedenti capite.

RESOLUTIO V. *Celebris est divisio peccati in mortale, & veniale.*] DE ea agit S. Thomas 1. 2. quæst. 88. cujus artic. 1. docet, peccatum mortale, & veniale distingui, sicut irreparabile, & reparabile, peccatum enim dicitur mortale ad similitudinem morbi mortalis, qui ita vocatur, quia inducit defectu

irreparabilem, per destitutionem principii vitalis. Sic ergo quia peccatum aliquod destituit principio vite spiritualis, quod consistit in ordine ad ultimum finem, talisque defectus reparari nequit per principia intrinseca, sicut neque error quæ est circa prima principia, inde fit ut peccatum illud dicatur mortale, quasi irreparabile. Sunt autem alia peccata, quæ habent inordinationem circa ea quæ sunt ad finem, conservato ordine ad ultimum finem, & hæc sunt reparabilia, adeoque venialia dicuntur.

Huc refertur, quod à Theologis dici solet, peccatum illud dici mortale, quod mortem infert animæ, id est quod eam privat vita spirituali, quæ in gratia sanctificante consistit, eamque adducit pœnæ æternæ, quæ est mors secunda. Illud vero veniale appellari, cuius remissio facile obtineri potest: quia non solvit amicitiam cum Deo, neque hominem privat illius gratia, sed tantum ferventior talis amicitiae usum retardat.

Art. 2. docet 1. Peccatum mortale, & veniale differre genere ex objectis. Interdum enim voluntas fertur in aliquid, quod secundum se reprægnat charitati, per quam homo ordinatur in ultimum finem, & tale peccatum habet ex objecto, adeoque ex genere suo, quod sit mortale. Quandoque vero voluntas peccantis fertur in id, quod in se continet quandam inordinationem, non tamen contrariatur charitati, sicut verbum otiosum, risus superfluus, &c. & hæc peccata dicuntur venialia ex genere suo. *Docet 2.* Quia actus morales recipiunt rationem boni, aut mali, non solum ex objecto, sed etiam ex aliqua dispositione agentis; contingere quandoque id quod est peccatum veniale ex genere, fieri mortale ex parte agentis, propter malam illius intentionem, ut dum ordinat verbum otiosum, ad committendum adulterium, & vice versa, id quod est mortale ex genere suo, fieri veniale propter imperfectionem actus: quia non

pro-

procedit ex sufficienti deliberatione, ut contingit in subitis motibus infidelitatis.

Art. 3. docet 1. Peccatum veniale ex genere, non posse per se primò disponere perfectè & directè ad peccatum mortale ex genere, cum differant specie 2. peccatum veniale ex genere, posse indirectè disponere ad mortale ex genere; quia ex hoc quòd peccans venialiter, consuevit voluntatem suam in minoribus debito ordini non subicere, disponitur ad hoc, ut etiam voluntatem suam non subiciat ordini ultimi finis, eligendo id quod est peccatum mortale ex genere.

Ut autem ista meliùs percipias, *Nota 1.* Peccatum veniale tripliciter nempe ex genere, ex subreptione, & ob parvitatem materiæ. 2. S. Doctore meritò affirmare, veniale ex genere differre à mortali, quia scilicet habent objecta distincta. 3. Venialia ex subreptione, vel ex parvitate materiæ, posse in specie convenire cum mortali, propter idem objectum; ut communiter admittitur in motu indeliberato, & deliberato fornicationis; in furto parvæ, & magnæ quantitatis, &c. Quia quòd actus sit magis, aut minus deliberatus; quòd magna, aut parva quantitas sumatur, non est differentia essentialis, sed tantum accidentalis secundum magis, & minus. *Nec refert,* quòd peccatum mortale avertat ab ultimo fine, non autem veniale, cum quo in objecto consentit; non enim inde oritur specifica distinctio inter hæc peccata, cum aversio illa non fundetur, nisi in excessu quoad deliberationem, aut quantitatem materiæ, adeoque non dicat malitiam specie distinctam, sed tantum majorem in eadem specie. 4. S. Doctorem hic solum inquirere, an peccatum veniale, ex genere suo disponat ad mortale, quia de aliis non potest aliqua esse difficultas, cum ad peccatum mortale comparentur sicut imperfectum, ad perfectum in eadem specie: quare consensus indeliberatus disponit ad deliberatum, & parvum furtum, ad magnum, sicut

calor remissus, ad intensum. Et de iis peccatis maxime verificatur illud *Eccli. 19.* Qui spernit modica, paulatim decidet.

RESOLUTIO VI. *Distinctio peccati mortalis, & venialis non est merè extrinseca.*] **EXPLICO**, quando Catholici dicunt aliqua esse peccata mortalia, alia venialia, hoc duobus modis intelligi potest. 1. Ita ut omnia peccata ex se, & natura sua sint mortalia, pœnamque æternam mereantur, dicantur tamen venialia extrinsecè, quia Deus ea non imputat, neque immittit pœnam quam merentur. 2. Ita ut non omnia peccata sint ex natura sua mortalia, sed quædam ex propria conditione habeant, ut sint peccata levia, nec mereantur privationem gratiæ, aut pœnam æternam. Priori modo recentiores hæretici, post VVicleffum, volunt peccata quædam dici venialia. Nos cum Catholicis posteriori, ut satis colligi potest ex præcedenti resolutione, & adhuc ad maiorem veritatis illustrationem.

Probat, tum quia ex Scriptura dantur quædam peccata, quæ gratiam non expellunt, *Prover. 10. 20.* Septies in die cadit iustus. *1. Joan. 1.* Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. *Jacobi 3.* In multis offendimus omnes: quæ omnia, ex communi Patrum sensu, intelliguntur de peccatis, quæ à iustis & amicis Dei, sine dispendio amicitiae perpe-
trantur.

Nec dicas, hoc non oriri ex ipsa natura peccati venialis, sed ex conditione personæ, seu quia illi à Deo non imputatur: nam præterquam quod responsio hæc supponit, peccata non imputari prædestinatis, quod falsum esse constat exemplis Davidis, Petri, Magdalene, &c. ea non potest accommodari allatis testimoniis, quæ generalia sunt, & agunt de peccato veniali secundum se, ut habet locum in omnibus hominibus, etiam iustis sive sint prædestinati, sive non.

Tum

Tum quia autoritate Pii V. & Gregorii XIII. damnatus est inter alios plerosque, iste articulus, Nullū est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur poenam æternam. Et in Concilio Tridenti. *sess. 6. cap. 11.* docetur, in hac mortali vita quantumvis sanctos, & iustos incidere in peccata venialia, nec propterea desinere esse iustos. Et *sess. 14. cap. 5.* dicitur, nos teneri ad confitenda omnia peccata mortalia, at venialia quibus à gratia Dei non excludimur, quamquam recte & utiliter in confessione dicantur, ea citra culpam taceri, multisque aliis remediis expiari posse.

Tum quia incredibile est, spectato vel solo lumine rationis, quod verbi causa, verbum otiosum, aut furtum oboli, aut actus vindictæ, sine plena deliberatione elicitus, sit culpa adeo gravis, ut dissolvat amicitiam cum Deo, & peccantem poenæ æternæ reum constituat. Illa enim spectata in se, levia sunt, fiuntque adhuc leviora, si attendatur ad humanam fragilitatem, qua tantopere ad peccatum inclinamur, ut non possimus, cum ordinariis gratiæ auxiliis, omnia ejusmodi peccata cavere, ex dictis *lib. 4. Theologiae Specul. cap. 4.*

Nec refert 1. Quod Deus, qui est infinitas, iis offendatur, ea enim infinitas est extrinseca respectu peccati, adeoque non impedit quin committantur peccata ex se levia, quaque proinde poenam æternam non mereantur. Eò vel maximè quia alioqui dicendum esset, plerosque de facto ob sola peccata venialia in æternum puniri, cum dubium non sit, quin multi cum iis tantum moriantur, Deusque reddat unicuique in alia via, secundum opera sua.

Nec refert 2. Quod peccatum veniale pro nullo bono consequendo, aut malo vitando patrandum sit; hoc enim verum est sed inde non sequitur, malitiam illius esse infinitam: quia cum ex se verè peccatum & illicitum sit, id sufficit ut non possit licitè committi, quacumque ex causa.

Dices

Dices 1. Peccatum veniale est contra legem, ut ex eo constat, quia generatim omne peccatum est pravaricatio legis, ex præcedenti capite; ac præterea quia dubitari non potest, quin peccatū veniale repugnet rectæ rationi, quæ est quædam in nobis impressio divinæ legis. *Respondeo*, hoc aliquo sensu verum esse, quamquam simpliciter dici non soleat, peccatū veniale esse contra legem Dei, quia per legem Dei intelliguntur communiter præcepta obligantia sub mortali, & quorum observatio necessaria est ad salutem, juxta illud *Matth. 19.* Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Quò fit ut malint Theologi dicere, peccatum veniale esse præter legem Dei, quam contra illam; cum homo propter venialia non damnetur, etsi ad tempus propter illa cœli ingressu retardetur. Sed quicquid sit de modo loquendi, quid vetat quin lege divina prohibeantur peccata, alia gravia, alia levia, singulisque imponatur pœna proportionata?

Dices 2. Quædam sunt peccata gravia, etsi in materia levi versentur, nam primus parens peccavit mortaliter, comedendo pomum. Hinc autem colligitur, omnia peccata ex se esse gravia & mortalia, ac proinde quòd interdum sint levia & venialia, oriri ex misericordia Dei. *Respondetur* id non bene inde colligi, licet enim materia aliqua per se spectata, sit levis; propter adjunctas tamen circumstantias, potest fieri gravis, ita ut circa illam peccetur mortaliter. Unde primus parens graviter peccavit: comedendo de fructu vetito, quia peculiares causæ suberant, propter quas Deus strictam obedientiam ab eo, in re alioqui indifferenti, merito postulabat.

Dices 3. Quædam sunt mala, quia à Deo prohibita, ergo distinctio peccati mortalis à veniali, non ex rei natura sed ex Dei voluntate petenda est. *Non sequitur*, quia etsi interdum aliquid non sit malum, nisi quia Deus id prohibet; posita tamen ejusmodi prohibitione, quòd operans contra illam peccet mortaliter.

saliter, aut venialiter, id ex rei gravitate, aut levitate, non autem ex Dei voluntate perendum est.

Dices 4. Interdum à Patribus affirmari, quòd peccata venialia parva sint, id ex Dei misericordia oriri. *Respondeo* sensum non esse, ex misericordia Dei oriri, quòd peccata venialia in se parva sint, sed quòd parum nobis nocéant, quia Deus facit ut ea non negligamus, & consequenter ut caveamus mortalia, ad quæ neglecta disponderent.

RESOLUTIO VII. *Peccatum veniale aliquo sensu potest fieri mortale.*] De hoc agit S. Doctor art. 4. *questionis citatae* ubi ait, peccatum veniale, fieri mortale, posse tripliciter intelligi. 1. Ut idem actus numero sit jam peccatum veniale, & postea mortale. 2. Ut quod est veniale ex genere, fiat mortale. 3. Ut multa peccata venialia constituent unum mortale. Ait ergo peccatum veniale non posse fieri mortale primo modo, quia ad hoc requiritur mutatio voluntatis, adeoque actus distinctus. Posse tamen secundo, in quantum finis constituitur in peccato veniali, vel veniale refertur ad mortale, tanquam ad finem posse etiam tertio, si sensus sit, plura peccata venialia facere unum mortale dispositivè, ut patet ex dictis: non autem ita ut ex pluribus peccatis venialibus integretur unum mortale, cum nequidem omnia totius mundi peccata venialia, uni peccato mortali æquivalent, eo quòd peccatum mortale mereatur poenam æternam sensus, & damni, non autem veniale.

Nota 1. Et si communiter peccatum veniale non transeat in mortale, sine novo actu voluntatis, sicque sit intelligendum primum assertum S. Doctoris, non tamen repugnare, eundem speciem, & numero eundem modo esse peccatum veniale, modo mortale. Hoc patet 1. in actibus externis, potest enim eadem visio manens invariata, initio fieri ob finem venialiter malum & postea continuari ob finem mortaliter malum 2. idem ostenditur in actibus internis voluntatis,

tatis, nam potest, voluntas versari circa objectum malum, modo cum imperfecta intellectus advertentia, quæ sufficiat tantum ad veniale, modo cum plena deliberatione, quæ ad mortale sufficiat.

Nota 2. Quando ait S. Thomas in *secunda assertione*, veniale fieri mortale, quando finis ultimus in eo constituitur, non esse sensum: peccatum esse mortale, diligere magis intensivè objectum peccati venialis, quàm Deum, sed illud diligere magis appetitivè, quàm Deum: quod dupliciter contingere potest. 1. Explicitè, ita ut quis velit actu formali, & expresso suam felicitatem in ejusmodi objecto constituere. 2. Implicitè, ita scilicet ut propter illud paratus sit peccatum mortale committere.

Nota 3. Duobus illis modis, quibus ait S. Doctor in *eadem secunda assertione*, veniale fieri mortale, posse adjungi alios, quorum 1. sumitur ex conscientia erronea: nam proferendo verbum otiosum peccas mortaliter, si putans esse peccatum mortale ab eo non abstines, 2. ex contemptu, ille enim peccat mortaliter, qui committit peccatum ex se veniale, quia superiorem, illiusque statuta absolutè contemnit, 3. ex proximo periculo labendi in peccatum mortale, cum enim tenearis cavere peccatum mortale, teneris etiam eodem præcepto vitare proximum, illius periculum, adeoque mortaliter peccas, si committis peccatum aliàs veniale, quod tibi sit proxima occasio labendi in mortale. Imo actus aliàs ex natura sua indifferens, in tali occasione transiit in peccatum mortale, ut si experiaris te facilè in pravam consensum induci, ex eo quod sceminam alloquaris, aut eam aspicias 4. sumitur ex scandalo inde orto, non enim tantum peccat mortaliter, qui venialiter peccando, sed etiam qui aliquid ex se indifferens operando, est aliis causa ruinæ, ut latius dicetur, ubi de charitate.

Nota 4. Contra id quod asserit S. Thomas *tertio loco*, multa venialia non posse constituere unum mortale,

mortale, obijci posse difficultatem illam vulgarem, de furtis levioribus, quæ tantopere possunt multiplicari, ut perveniant tandem ad peccatum mortale. Verum respondetur, si furta illa levia non sint inter se connexa, per affectum peccantis, ad ea se aut formaliter, aut virtualiter extendentem, ex iis non consurgere unum peccatum mortale furti: quamquam postea peccatum sit mortale, non restituere rem tot furtis levibus ablatam, quia materia est gravis, ut supponitur. Si autem furta levia per affectum operantis inter se colligantur, sic committitur peccatum mortale; non quod hoc consurgat ex multitudine furtorum venialium, sed quia affectus ille fertur in objectum grave, quod ad peccatum mortale sufficit. Quod vero contra eandem assertionem assertur ex Augustino, cum ait, plura minuta dum negliguntur, occidere, intelligendum est dispositive, quia ad peccatum mortale disponunt, ut ait S. Doctor *ad 1.*

Nota 5. ex art. 6. Peccatum mortale non fieri veniale per hoc, quod ei addatur aliqua deformitas pertineas ad genus peccati venialis; non enim diminuitur peccatum fornicantis, quia dicit verbum otiosum, sed magis aggrauatur, propter deformitatem adjunctam. Posse tamen id quod est ex genere mortale, fieri veniale propter imperfectionem actus: quia non est perfecte moralis, defectu sufficientis deliberationis.

CAPUT IV.

De comparatione peccatorum ad invicem.

RESOLUTIO I. *Peccata omnia non sunt connexa inter se.* Ita S. Thomas 1. 2. *quest. 73. art. 1.* quod *probat, tum* quia quædam vicia sunt sibi invicem contraria, ut avaritia, & prodigalitas; at contraria non possunt simul inesse eidem. *Tum* quia non est major connexio inter peccata, quam inter eorum objecta, ut hæc sunt diversa bona appetibilia, quæ inter se connexionem non habent. *Confirmatur,*

nam